

مظاهری، ابوذّر.	سرشناسه:
منطق فراز و فرود فلسفه سیاسی در اسلام و غرب / مؤلف ابوذّر مظاهری.	عنوان و نام پدیدآور:
قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۹۱.	مشخصات نشر:
۲۴۸ص.	مشخصات ظاهری:
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات؛ ۹۶۲. علوم سیاسی؛ ۴۵.	فروست:
۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۷۴۳-۵	شابک:
فیپا.	وضعیت فهرست‌نویسی:
کتابنامه: ص. ۲۲۷-۲۳۵.	یادداشت:
علوم سیاسی — فلسفه.	موضوع:
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات.	شناسه افزوده:
JA ۷۱/م۶م۸	رده‌بندی کنگره:
۳۲۰/۰۱	رده‌بندی دیویی:
۲۷۹۳۸۷۸	شماره کتاب‌شناسی ملی:

منطق فراز و فرود فلسفه سیاسی

در اسلام و غرب

www.ketab.ir

ابوذر مظاهری

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

۱۳۹۱

شماره ردیف ۹۶۲
شماره موضوعی علوم سیاسی - ۴۵
۱۳۹۱-۱۷

■ منطق فراز و فرود فلسفه سیاسی در اسلام و غرب

● مؤلف: ابوذری مظاهری

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● چاپ: نگارش

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۱

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قیمت: ۵۰۰۰ تومان

○ دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۷۷۴۳۳۴۶-۰۲۵۱

○ شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۱۱۳۶۲۹-۰۲۵۱

فهرست مطالب

مقدمه معاونت پژوهش	۷
مقدمه	۱۱
چالش آرمان و واقعیت؛ مسئله اساسی فلسفه سیاسی	۱۳

الف منطق زوال فلسفه سیاسی در عالم غربی / ۱۷

۱. طرح «فلسفه سیاسی چیست»؛ مثابه طرح یک بحران فلسفی	۱۹
۲. منشأ بحران فلسفی غرب	۲۶
۳. بنیان‌گذاری فلسفه سیاسی جدید غرب	۲۸
۴. معماری فلسفی عالم مدرن (از انسان مدرن تا سیاست مدرن)	۳۱
۵. مرگ فلسفه سیاسی جدید	۴۷
۶. احیای نافرجام فلسفه سیاسی	۵۷
۷. تقدم عرف بر عقل؛ اولویت دموکراسی بر فلسفه	۶۱

ب) معنا و منطق «حیات و تداوم فلسفه سیاسی در عالم اسلامی» / ۷۷

۱. علل فراز و فرود «تأملات فلسفه سیاسی در تاریخ اندیشه اسلامی»	۸۰
۱-۱. تعادل نداشتن عقل و شرع؛ عامل اساسی زوال اندیشه سیاسی در ایران اسلامی	۸۱
۱-۲. سیر اندیشه سیاسی اسلامی؛ گذر از دوگانگی به یگانگی فلسفه و شریعت	۹۲
مؤلفه‌های یگانگی میان فلسفه و شریعت	۱۰۱
۱. تبیین عقلانی از مبانی شریعت اسلامی (فلسفه فقه و جایگاه علم فقه در میان علوم)	۱۰۱

۲. طراحی نظام سیاسی معقول ۱۰۶
۲. نسبت فلسفه اسلامی و تاریخ تشیع از منظری کلان‌تر ۱۱۷
- فلسفه چیست؟ ۱۱۹
- تاریخ چیست؟ ۱۲۷
- پیوند فلسفه و تاریخ ۱۲۹
۳. منطق تولید مفاهیم جدید در فلسفه سیاسی اسلامی (بررسی مصداقی «مردم‌سالاری دینی») ۱۴۹
- ۱-۳. «مردم‌سالاری دینی»: خلط ایدئولوژیک ۱۵۰
- ۲-۳. «مردم‌سالاری دینی»: همساز در گسست تاریخی ۱۵۲
- ۳-۳. «مردم‌سالاری دینی»: تولید و ترکیب در وضعیت پویای اندیشه سیاسی ۱۵۸
- مشکلات و تنگناهای نظری تبیین با الگوی هگلی ۱۶۰
- معضلات تبیین با الگوی فوکویی ۱۷۹
۴. بسط متمایز فلسفه شرق و غرب اسلامی در تاریخ و سیاست ۱۹۵

ج) جمع‌بندی و نتیجه‌گیری / ۲۲۱

- منابع ۲۲۷
- نمایه‌ها ۲۳۷

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، بر مدار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در برتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو فلسفه سیاسی که با تلاش پژوهشگر ارجمند، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابوذری نگارش یافته است. هدف اصلی

نویسنده ارائه تبیینی درست از علت فراز و فرود فلسفه سیاسی در تاریخ اندیشه اسلامی و اندیشه غربی است و اینکه این فرایند در تاریخ اندیشه اسلامی تابع منطقی متفاوت با تاریخ تفکر فلسفی غرب است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر مهدی ابوطالبی و حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر رضوانی که با نظارت، مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)